

STRATEGISK NÆRINGSPLAN FOR LUND KOMMUNE

2018 - 2028

Korrigert per 24. november 2017.

"Plans are of little importance, planning is essential."

(Winston Churchill)

Sammendrag

Lund har lange industritradisjoner, og er fremdeles en utpreget industrikommune. Mer enn 30 prosent av de sysselsatte arbeider i den lokale industrien. Frem til nå har dette vært sett på som en styrke. I fremtiden vil det være en utfordring. Ny teknologi tvinger frem store strukturendringer i industriproduksjon globalt. Dette slår også inn over industrien i Lund. Fra 2008 til 2016 har antall industriarbeidsplasser i Lund sunket med 21 prosent. Denne trenden vil fortsette om det ikke skapes nye, industrielle arbeidsplasser. Det må skapes en større variasjon. En aktiv satsing på gründere av alle kategorier er ett av flere virkemidler.

En forutsetning for å trekke til seg og utvikle nye, industrielle arbeidsplasser er at det finnes ferdig opparbeidete, attraktive næringsarealer. Slike arealer har ikke Lund i dag. Som en begynnelse må det derfor snarest opparbeides et næringsareal på minimum 100 daa. Kostnaden for dette anslås til 80 mill. kroner. Arealet behøver ikke å ligge nært Moi. Umiddelbar nærhet til ny E39 er langt viktigere.

For å kompensere for nedgangen i eksisterende, tradisjonell industri samt holde tritt med ønsket befolkningsutvikling, må det skapes i størrelsesorden 250 nye arbeidsplasser totalt i planperioden.

Lund har et aktivt og sterkt landbruk. Dette må opprettholdes og styrkes, og det må utvikles nye, fremtidsrettede næringer med landbruket som utgangspunkt. Foredling og omsetning av lokalprodusert mat er stikkord her. En slik næring vil også kunne styrke reiselivsnæring og lokal handel, såvel som bygdenes attraktivitet som bosted.

Reiseliv er den næringen som vokser mest globalt. Også nasjonen Norge har en positiv utvikling her. Reiselivsnæringen i Lund har derimot ikke tatt del i denne utviklingen, men i stedet hatt en negativ trend de siste årene. I Lund er det i dag kun 12 årsverk innen overnatting og servering. Vakre Lund har likevel mange muligheter, og det er et realistisk mål å doble dette tallet.

I Lund er ca. 90 personer sysselsatt innen handel og service, eller 6,5 prosent av totalt antall sysselsatte. Dette er ekstremt lavt i forhold til omkringliggende, sammenlignbare kommuner. Handelslekkasjen til større sentra er tydeligvis svært stor. Det kan også synes som mulighetene den store gjennomgangstrafikken på E39 gir blir dårlig utnyttet. Det må være et mål å øke sysselsettingsandelen innen handel og service til minst 10 prosent. Det vil bety 50 nye arbeidsplasser. En slik økning vil dessuten være helt nødvendig for at eksempelvis Moi skal kunne fungere som et attraktivt bosted og kommunesentrum i fremtiden.

INNHOLDSFORTEGNELSE

Innledning	5
<i>Formålet med strategisk næringsplan</i>	5
<i>Visjon for næringsplanen</i>	6
Generelle mål og tiltak	7
Nye, industrielle næringer	8
<i>Industrien i Lund – status, muligheter og utfordringer</i>	8
<i>Mål og tiltak for nye, industrielle næringer:</i>	11
Reiseliv	13
<i>Status for Reiselivsnæringen i Lund</i>	13
<i>Mål og tiltak for reiselivssatsingen i Lund</i>	14
Landbruk og tilstøtende næringer	15
<i>Status for landbruket</i>	15
<i>Status for skogbruk</i>	16
<i>Landbruket som faktor i annen næringsutvikling og bolyst</i>	17
<i>Mål og tiltak for forvaltning, primærproduksjon og areal</i>	18
<i>Mål og tiltak for skogbruket</i>	19
<i>Mål og tiltak for næringer med utspring i landbruket</i>	20
Handel og service	22
<i>Status</i>	22
<i>Foreløpige mål og tiltak for handel og service</i>	23
Bidragstere	24

INNLEDNING

"Strategisk næringsplan for Lund kommune" foreslår mål og konkrete tiltak innenfor 4 hovedområder som vurderes til å være av vital betydning for næringsliv og bosetting i kommunen i årene som kommer:

1. *Nye, industrielle næringer*
2. *Landbruk, skogbruk og nye, tilstøtende næringer*
3. *Reiseliv*
4. *Handel og service*

De tre førstnevnte er beskrevet med fullstendige handlingsplaner og tiltak. Punkt 2, *Landbruk, skogbruk og nye, tilstøtende næringer* inneholder også hoveddelene i en tradisjonell landbruksplan for kommunen.

Punkt 4, *Handel og service*, er ikke beskrevet fullstendig med handlingsplaner. Årsaken til det er at driverne og rammevilkårene for handel og service blir behørig behandlet og ivaretatt i det pågående arbeidet til Pilotprosjektet, samt i det forestående arbeidet med kommunedelplan for Moi sentrum.

Det har vært nedsatt 3 arbeidsgrupper. Disse startet i slutten av mai, og var i sving til medio august.

FORMÅLET MED STRATEGISK NÆRINGSPLAN

Strategisk Næringsplan er en del av plansystemet i Lund kommune. Planen er underlagt "Kommuneplanen samfunnsdel 2014-2025", og plasseres her i det som benevnes "Tematisk kommunedelplan".

Strategisk næringsplan skal konkretisere føringene som er lagt i Kommuneplanens samfunnsdel. Planen skal fungere som et praktisk verktøy for gjennomføring og oppfølging av vedtatte mål og planer.

Selv om planen setter mål og føring for en tidshorisont på 10 år, kommer de aller fleste tiltakene i løpet av de første 1-3 årene. Dette betinger at planen må følges opp og justeres hyppig. Strategisk næringsplan er i praksis et arbeidsdokument, som vil være i utvikling i hele planperioden. I motsatt fall vil planen fort bli utdatert og lite anvendelig som styringsverktøy. Det anbefales derfor å følge opp Strategisk næringsplan årlig, fortrinnsvis i sammenheng med budsjettprosessen.

VISJON FOR NÆRINGSPLANEN

"Næringsplanen under ett skal identifisere og forene satsningsområder for næringsvirksomhet i Lund kommune.

Gjennom mål og konkrete tiltak skal planen peke ut en tydelig ønsket retning for prioriteringer i kommunen og for etablering av ny næringsvirksomhet.

Sammen med Lunds næringshistorie og naturgitte forutsetninger, skal planen og dens identifiserte satsningsområder også danne grunnlag for å utforme og bygge en tydelig merkevarestrategi og identitet for Lund kommune."

GENERELLE MÅL OG TILTAK

IDENTITET OG MERKEVARESTRATEGI

Det må utarbeides en helhetlig merkevarestrategi for Lund kommune.

Per 2017 er det eneste synlige, bærende elementet en enkelt logo, og sporadisk bruk av begrepene "Vakre Lund" og "Stasjonsbyen Moi". Disse bør fortsatt brukes i reiselivssammenheng, men de fyller ikke funksjonen som en samlende identitetsskaper for lunddølene.

En attraktiv og enhetlig merkevare og identitet som markedsføres mot både reisende, nåværende og framtidige beboere og næringsliv vil være helt avgjørende for at Lund skal lykkes med en positiv utvikling som liten, selvstendig kommune.

En slik identitet må gjennomsyre kommunal organisasjonskultur og være uttrykt i trykte og digitale dokumenter og tjenester, eksternt så vel som internt. I tillegg skal næringslivet kunne identifisere seg med og bygge på videre på den, for at vi skal kunne bygge en enhetlig, synlig og sterk liten kommune.

TILTAK:

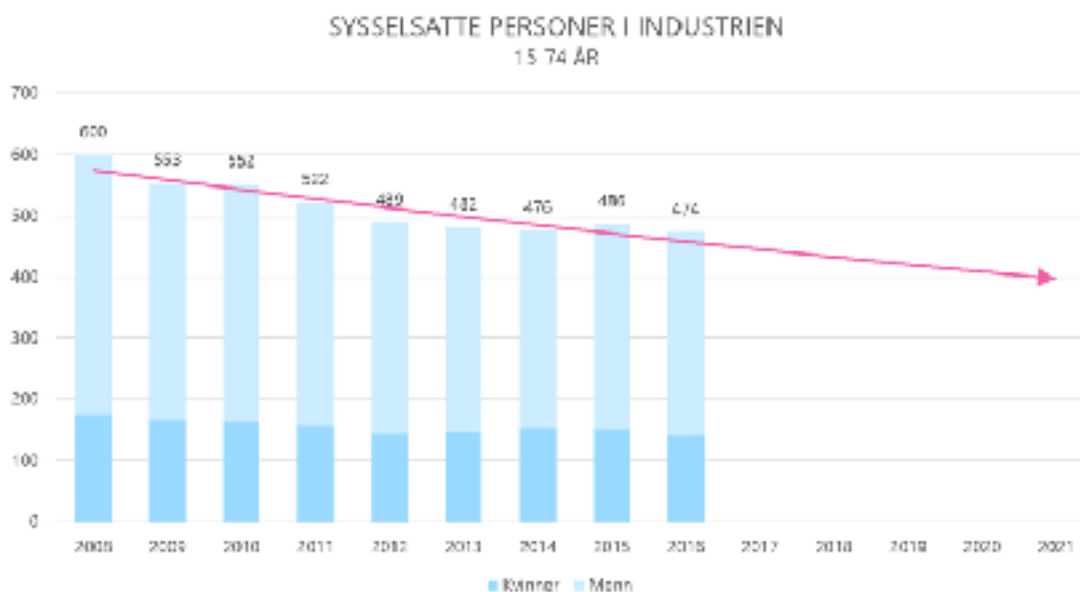
	Tiltak	Ansvar	Når	Kostnad
1	Utvikle kommunal identitet og merkevarestrategi	Lund kommune	2018	
2	Forankre og implementere ny identitet	Etatsledere	2018-2019	
3	Utvikle nye nettsider	Lund kommune/ eksterne rådgivere		100 000
4	Oppdatering av øvrig materiell	Etatsledere	Fortløpende ved nytrykk/ utløp	

NYE, INDUSTRIELLE NÆRINGER

INDUSTRIEN I LUND – STATUS, MULIGHETER OG UTFORDRINGER

Lund har industritradisjoner helt tilbake til slutten av 1800-tallet. Da ble den første virkelige rokkefabrikken etablert, noe som ble starten på en sterk utvikling innen trebearbeidende industriproduksjon. I dag er fremdeles fremstilling av produkter med utgangspunkt i tre den dominerende næringsveien i Lund, med hjørnesteinsbedriftene NorDan og Giljedor. Disse har blitt supplert med bl.a. telekommunikasjonsbedriften Marlink, IKT-selskapet AMS og arkitektbedriften ArkIt AS. Lundheim folkehøyskole er også et verdifullt tilskudd til næringslivet i Lund. Moen Bjøllefabrikk og Eik Treskofabrikk har lange tradisjoner. I tillegg finnes det er rekke håndverksbedrifter og maskinentreprenører. På Ualand ekspanderer Vartdal og Omdal Transport.

Lund kommune har etter mange år utviklet en ensidig næring, med hovedfokus på industriproduksjon. Andelen av de sysselsatte som arbeider i industrien er på over 30 prosent, noe som er helt i norgestoppen. Frem til nå har dette vært ansett som en styrke. I fremtiden vil det være en stor trussel. De nasjonale og globale trendene går i retning av mer digitalisering, automatisering og robotisering. Spesialiseringen øker stadig, og det er kun de største og mest dominerende virksomhetene som er i stand til å operere langs hele verdikjeden. Dette øker sannsynligheten for at bedrifter kan bli kjøpt opp. Kommunens hjørnesteinsbedrifter er ikke beskyttet mot denne utviklingen. De opererer i et globalt og konkurranseutsatt marked, og vil måtte tilpasse seg disse trendene. Det betyr i korthet at de må produsere mer med en brøkdel av dagens antall ansatte. Denne utviklingen er allerede i gang. Fra 2008 til 2016 har antall sysselsatte i industrien i Lund blitt redusert med 21%, fra 600 til 474. Se graf under:

Kilde: Statistisk Sentralbyrå

Dersom den samme utviklingen fortsetter de neste 10 årene, vil frafallet av industriarbeidsplasser øke med nye 140. Tas det høyde for en liten befolkningstilvekst i perioden¹, vil denne bidra med et arbeidsplassbehov på anslagsvis 115.

Dette vil gi samfunnsmessige utfordringer for Lund, da det innenfor kommunens grenser ikke finnes næringer som kan kompensere for en stor reduksjon i arbeidsplasser.

I dag er det kun 45 dekar ledig næringsareal. Infrastrukturen til dagens areal er dessuten dårlig. En massiv satsing på nytt, opparbeidet og attraktivt næringsareal er derfor tvingende nødvendig.

De utfordringene en nå står ovenfor kan ikke løses uten samarbeid. Kommunen må legge til rette for og stimulere til enda større tilstedeværelse på arenaer som bygger kunnskap og ferdigheter egnet til å møte fremtidens utfordringer. Eksempler på dette er Næringsforeningen i Stavanger, Greater Stavanger, Lister Nyskaping, m.fl. Mulighetene i Lund er mange, da det her er mye kompetanse innen telekommunikasjon, industriproduksjon og digitalisering. Samarbeidsarenaene kan gi grunnlag for synergier og videre utvikling av eksisterende industri. Denne kunnskapen er utfyllende og vil kunne være med på å bidra til nye satsningsområder.

Fremtidens næringsliv er teknologidrevet. Det er derfor viktig at det allerede på grunnskolenivå i Lund er en bevisst holdning til hvordan skolen, innenfor rammen av lovpålagte krav, kan forberede elevene på denne fremtiden.

Nye arbeidsplasser skapes i økende grad ved at personer med idéer og virketrang "starter for seg selv". Det finnes mange suksesshistorier rundt slike etableringer. Samtidig bør de som investerer i slike virksomheter være klar over og godta at risikoen for å mislykkes er til stede. Gründerbedrifter møter store utfordringer, både i oppstarts- og vekstfase. Her vil offentlige incentiver gi grunnlag for raskere skalering og vekst. Uansett vil det vil være viktig at kommunen legger til rette for nye næringer med arenaer for gründere. Dette kan gjerne skje i lag med spesialister innen spesifikke fagområder, fra bedrifter der et samarbeid vil kunne være kimen til nye næringer.

Kommunikasjonsmessig ligger Lund gunstig til. E39 går i dag tvers gjennom kommunen og Moi. I fremtiden er det sannsynlig at ny motorvei passerer i umiddelbar nærhet av Moi, med kryss enten ved Moen eller i Tronvik. Kryss ved Moen er sterkt å foretrekke, da trafikk fra nord, spesielt helgetrafikken, da lettere kan "ledes" innom sentrum. Dette kan være avgjørende viktig for handelsbedrifter på Moi, men også for lokalisering av eksisterende og fremtidige næringsområder i Moi-området. Trasévalget fra Moi og nordover er mer

---

¹ Ref. Kommuneplanens samfunnsdel, Kap. 4.2.

usikkert, men det er sannsynlig at denne vil gå gjennom Ualand og med kryssløsning ved Årrestad. Dette er viktig for utviklingen av eksempelvis næringsområdet på Ualand.

En E-39 av god standard og med godt plasserte avkjørsler er avgjørende for videreutvikling av næringslivet i Lund, og antakelig det viktigste fortrinnet kommunen kan argumentere med når det gjelder å trekke til seg ny virksomhet.

Fremtidige næringsområder for "tyngre" virksomhet må etableres i umiddelbar nærhet til ny E-39. Slike områder behøver ikke nødvendigvis ligge nært Moi. Nærhet og god atkomst til trafikkåren er langt viktigere. En slik plassering vil for eksempel være attraktiv for virksomheter som behandler store volumer og som er avhengig av effektiv logistikk.

Jernbanen som transportåre er viktig for Lund. Det er tvilsomt om potensialet for godstransport er fullt utnyttet i dag. For næringsliv og innbyggere er det svært viktig å ha togstopp på Moi, med hyppige avganger både mot øst og vest.

De største *mulighetene* og *truslene* industrien i Lund står overfor kan sammenfattes slik:

	Muligheter	Trusler
1	Umiddelbar nærhet til fremtidig, høystandard motorvei m/kort kjøreavstand til 2 store regionsentra	For stor andel ensidig, vareproduserende industri - svært sårbar for pågående strukturendringer
2	Lokal kompetanse innen kombinasjonen telekommunikasjon, produksjonsteknologi og IKT	Lite ledige, opparbeidete næringsarealer

MÅL OG TILTAK FOR NYE, INDUSTRIELLE NÆRINGER:

Hovedmål: ”Skape 200 nye arbeidsplasser innenfor nye, fremtidsrettede næringer”

DELMÅL

1. Skape minst 10 nye gründerbedrifter med mer enn én ansatt, innenfor næringer med vekstpotensial
2. Skape minimum 100 nye arbeidsplasser ved nyetablering, utenfra eller med utgangspunkt i eksisterende bedrifter:

TILTAK, DELMÅL 1

	Tiltak	Ansvar	Når	Kostnad
1	Etablere "miniinkubator" m/ kontorplass og støtteapparat for etablerere	Lund kommune/Lund Næringsutvikling/ industrien i Lund	I økonomiplan -perioden	60 000/år (2 kontorplasser)
2	Inngå samarbeid med aktuelle kunnskapspark/ inkubatormiljøer	Lund Næringsutvikling	Fortløpende	
3	Bygge opp kommunens næringsfond	Lund kommune	I økonomiplan -perioden	Inntil 5 000 000. (5 mill.)
4	Vurdere medlemskap i Greater Stavanger	Lund kommune	2018	120 000/år
5	Etablere laboratorium for 3-D-printing/"Makerspace"			Usikkert
6	Formalisere "Oppsving" som arrangør av temamøter frokostmøter, kurs, etc.	Lund kommune/Lund Næringsutvikling	2018-	Driftstilskudd
7	Arrangere treff for utflyttede lunddøler og lunddøler under utdanning, koble disse sammen og lage "plattformer".	Lund kommune/Lund Næringsutvikling	2018-	

TILTAK, DELMÅL 2

	Tiltak	Ansvar	Når	Kostnad
1	Ferdigstille regulert næringsområde Holamoen m/ ny atkomstvei og fiber	Lund kommune	I økonomiplan-perioden	20 mill.
2	Erverve og opparbeide min. 100 dekar næringsareal i umiddelbar nærhet til ny trase E-39	Lund kommune	Når ny E39-trase er avklart	80 mill.
3	Alt: Utrede etablering av kommunalt/privat tomteselskap for næringsareal	Lund Næringsutvikling	I økonomiplan-perioden	300 000 (finansieres eksternt)
4	Utrede bruk av alternative fyllmasser (for eksempel fra Titania) for raskere opparbeiding av næringsareal	Lund kommune/ Lund Næringsutvikling	2018/2019	50 000
5	Rullere arealplan for å møte fremtiden	Lund kommune-PNM-etaten	2020	
6	Søke status som omstillingskommune	Lund kommune/ Lund Næringsutvikling	2018	

REISELIV

STATUS FOR REISELIVSNÆRINGEN I LUND

Reiseliv er den næringen som uten sammenligning vokser mest globalt. I Norge som helhet har også utviklingen de senere årene vært positiv. Lund har imidlertid ikke tatt del i denne utviklingen så mye som en kunne forvente. Her har reiselivsnæringen vist en nedadgående trend gjennom flere år. Nedgangen har vært mest merkbar på gruppen tilfeldig dagsbesøkende. Dette kan blant annet ha sammenheng med konkurranse fra den ytre veien fra Flekkefjord over Sokndal og til Egersund. 2017 har imidlertid vært et år med oppgang for reiselivet også i Lund.

I forhold til kommuner og områder vi kan sammenligne oss med har Lund en svakt utbygget reiselivsbransje. Det er få kommersielle aktører, med kun ca. 12 årsverk til sammen innen overnatting og servering.

Samtidig er det slik at det finnes et godt og velfungerende apparat i kommunal regi når det kommer til turistguiding mot lokale museer og severdigheter, merking av turstier, utarbeiding og distribusjon av brosjyrer, og så videre. Samarbeidet med Dalane friluftsråd spiller også en viktig rolle her. Lund er dessuten en del av Magma Geopark.

Lund har variert og vakker natur, en interessant samferdsels- og industrihistorie samt gode kommunikasjoner med E-39 og jernbane. I tillegg må den gamle ferdseisveien over Tronåsen betraktes som noe i nærheten av et «ikon». Disse fortrinnene må utnyttes. I fremtiden må også lokalprodusert mat utnyttes i reiselivsøyemed.

Strategien vil være å utvikle 4 «fyrtårn»:

- *Tronåsen*
- *Gursligruvene / Liland / Gullbergknuten*
- *Lundevann*
- *Lund Bygdemuseum og Kulturbank*

MÅL OG TILTAK FOR REISELIVSSATSINGEN I LUND

MÅL

1. Omsetning og antall direkte arbeidsplasser i reiselivsnæringen skal dobles i løpet av en 10-års periode
2. Økt omsetning i butikker og servicebedrifter i hele Lund

TILTAK

	Tiltak	Ansvar	Når	Kostnad
1	Oppdatere beskrivelser og kontaktinformasjon om lokale reiselivsbedrifter og arrangementer på nettportalen "Region Stavanger-Ryfylke", Naturtriangelet, Magma Geopark.	Lund kommune-reiselivsansvarlig, bedriften	2018	
2	Synliggjøre Lund Bygdemuseum m/ skilt ved innkjørsel og på vegg	Lund kommune	2018	
3	Ferdigstille "Jentehytta" v Gursligruvene	Lund kommune	2018	
4	Utvide parkeringsplass ved Gursligruvene	Lund kommune	2018	
5	Lage dronefilm av Gullbergknuten	Lund kommune/ Lund NU	2018	
6	Vurdere betjent utstyrsbank ved Lundevann	Lund kommune	I økonomiplan-perioden	
7	Legge til rette for bobilparkering.	Lund kommune	2018	
8	Uttynning av skog i Tronåsen for å bedre synlighet og utsikt	Lund kommune	2018	
9	Videreutvikle informasjonsmateriell, digitalt og papir (attraksjoner, turmål)	Lund kommune/ Dalane friluftsråd	2018/2019	
10	Tilrettelegge for naturbasert reiseliv i hele kommunen, inkl. Sætra		I planperioden	
11	Gjennomføre prosjekt for reisemålsutvikling i Lund	Lund NU	2018-2019	300 000 (Finansieres eksternt)

LANDBRUK OG TILSTØTENDE NÆRINGER

STATUS FOR LANDBRUKET

Landbruket er den nest største næringen i kommunen, med 111 årsverk pr. 2014. Det er en liten økning fra 2010. De fleste gårdene som driftes ligger i Hovsherad og i Heskestad/Ualand. Det er også gårder i drift på Moi og utover Strannen.

Det er totalt 22470 daa dyrka jord i Lund. En del av arealet er omdisponert fra dyrka jord til overflate og innmarksbeite, da dette er arealer som er små eller ligger langt fra hovedbruket. Det er enklere å beite disse arealene.

Noen bønder har sluttet å drive aktivt, og leier heller ut arealene til nabobruk. Dermed er antall bønder gått noe ned, men leiejordarealene har økt til 38%, noe som følger trenden ellers i landet.

Melkekvotene er omsettelige innen hver kvoteregion, og Lund har mistet 600 000 liter de siste 10 år til andre kommuner. Dette er en dårlig utvikling. Årsaken er at mange bønder kvier seg for å bygge nytt og ta opp store lån. Det er også mange bruk som står foran generasjonsskifte, og da er det naturlig at neste generasjon tar slike avgjørelser og økonomiske løft.

Vi ser likevel en sterk satsing på sau, og sauetallet har økt med 44 % til 5167 vinterfora sau det siste 10 årene, noe som bekrefter optimisme.

Ammeku er også en produksjon med økning i Lund - hele 249% på 10 år og 590 mordyr. Disse produksjonene passer bra mange plasser i Lund, da vi har store utmarksressurser som kan utnyttes av disse dyreslagene.

Produksjon av slaktegris har nær doblet seg de siste årene. Det fores nå fram ca. 6000 slaktegris i året, fordelt på 7 bruk.

Det er videre en stor satsing på verpehøns og kyllingproduksjon i Lund. Dette er en næring som trenger store investeringer og som de andre produksjonene; en langsiktig landbrukspolitik uten hyppige endringer i rammevilkårene.

Landbruket i Lund har muligheter å øke produksjonen, da det er ledig spredeareal. Det tilsier at en kan øke produksjonen uten å gå på akkord med miljø og klima. I tillegg finnes ganske store arealer egnet for nydyrking.

For å opprettholde et godt fagmiljø innen næringen er det viktig at kommunen har et godt og aktivt landbrukskontor. Det er mange offentlige ordninger bønder kan få hjelp til å nytte seg av for å utvikle gården.

STATUS FOR SKOGBRUK

Lund er en betydelig skogkommune i Rogaland. Mye av skogen som ble plantet på 1950-tallet er nå hogstmoden. Det har vært en stor økning i hogst siste årene, med en topp i 2016 med nesten 25 000m³ – tilsvarende ca 800 trailerlass. Rundt 90% av dette skipes ut til Tyskland og Frankrike som byggematerialer og fyringsflis.

De siste 10 år har det blitt satset på juletre, og det har etablert seg et godt fagmiljø i kommunen. I 2016 ble det registrert omsatt ca. 1600 trær gjennom det lokale omsetningsleddet Juletre Sør SA, men mye formidles også gjennom andre omsetningsledd. Næringen selv mener det er gode muligheter for vekst, men for rasjonell drift kreves omdisponering av annen dyrket mark til juletreproduksjon.

Det har tidligere vært en god produksjon av ved i Lund, men varmepumper, tettere hus og billig strøm gjør at det per i dag vanskelig å selge betydelige mengder ved.

Skogeierlaget har ligget nede i flere år, uten styre og aktivitet.

LANDBRUKET SOM FAKTOR I ANNEN NÆRINGSUTVIKLING OG BOLYST

Det er blitt sagt at bønder og skogbrukere er de beste gartnerne til å ivareta “Vakre Lund” i reiselivssammenheng. Bøndene tar imidlertid i svært liten grad del i verdiskapningen på dette feltet.

Lund har forholdsvis ensidig produksjon i landbruket, med kjøtt og melk som klart dominerende. Det dyrkes minimalt med vekster til menneskemat, og foredling og omsetning av lokale råvarer i organiserte former er i praksis ikke-eksisterende. Videre er det kun registrert én økologisk produsent i kommunen.

Dette er ikke forenlig med miljø og naturbudskapet i “Vakre Lund” som destinasjon og bosted, og gir kommunen null konkurransefordeler sammenlignet med andre handelssteder på akse mellom Nord-Jæren og Sørlandet.

Natur- og matglade reisende og mennesker med høy utdanning og kompetanse som vi ønsker bosatt i kommunen, er gjerne opptatt av økologi og matopplevelser, og har betalingsvilje og -evne for de rette produktene.

I planperioden skal landbruket ha en tydelig funksjon i videre utvikling av Lunds handel og reiseliv. Landbruket i Lund skal stimuleres til å bli mer mangfoldig, og utnytte de naturgitte fordelene for dyrking av menneskemat som finnes her. Det skal utvikles tilleggsnæringer med attraktive produkter som gir økt lønnsomhet for både primærprodusenter og lokale omsetningsledd, samt positive ringvirkninger for reiseliv og samfunnet forøvrig.

Landbruket har muligheter til å sysselsette mange og skape store verdier i regionen, både direkte i primærproduksjon og i tilgrensende næringer. At politikere, administrasjon og eksisterende næringsliv i Lund tar dette inn over seg dette er en kritisk suksessfaktor.

Det er viktig i en omstillingstid i Lund å ta vare på og bygge opp under nye satsinger innen landbruket, spesielt satsinger som bidrar til å gjøre Lund mer attraktivt som reisemål og bosted.

MÅL OG TILTAK FOR FORVALTNING, PRIMÆRPRODUKSJON OG AREAL

MÅL

1. Økt dyrka areal
2. En faglig sterk og proaktiv rådgivningstjeneste
3. God kontakt mellom landbruksnæringen og politikere og administrasjon i Lund kommune
4. Økt satsing på bioøkonomi.
5. Samhandling mellom landbruket og teknologimiljøer
6. Økt kompetanse i landbruket

TILTAK

	Tiltak	Ansvar	Når	Kostnad
1	Dyrke opp 500 daa ny landbruksjord	Landbrukskontoret legger til rette med søknader og godkjenninger, bøndene dyrker	I løpet av 5 år, 2018-2023	
2	Landbrukskontoret styrkes for rådgivning, forvaltning og planarbeid knyttet til ordinær produksjon, gjennom jordbrukssjef i 100% stilling.	Politikere og admin. i Lund kommune	I økonomiplan-perioden	
3	Ha felles møter med bondelaget og de politiske utvalg og admin. minst 2 ganger i året.	Politikere og admin. i Lund kommune	2018-	
4	Oppfordre og stimulere nye bønder til å ta fagutdanning gjennom Vinterlandbruksskolen	PNM / jordbrukssjef	2018-	

MÅL OG TILTAK FOR SKOGBRUKET

	Tiltak	Ansvar	Når	Kostnad
1	Etablere en interkommunal skogbrukssjefsstilling	Rådmann og ordfører gjennom regionrådet	Innen 2020	200 000/år
2	Etablere klimaskogprosjekter og treslagsskifte på utmark og arealer som er i ferd med å gro igjen.	Skogeier, med skogbrukssjef som pådriver og tilrettelegger	I planperioden	0 (dekkes av statlige tilskudd)
3	Utrede muligheter for høyere lokal avkastning på avvirket skog, for eksempel biodrivstoff, lokale sagbruk og lignende	Skogbrukssjef i samarbeid med skogeiere.	I planperioden	
4	Etablere en plan for utbygging av skogsbilveier for å kunne ta ut mer skog. Denne må se skogsbilveiene i sammenheng med turmuligheter og reiseliv.	PNM og skogeiere	I planperioden	

MÅL OG TILTAK FOR NÆRINGER MED UTSPRING I LANDBRUKET

MÅL

Hovedmål:

Lund kommune skal være en foregangskommune i regionen og aktivt støtte opp om utvikling og omsetning av lokalprodusert mat. Gjennom bruk av / krav til lokale leverandører og positive stimulerings tiltak med høy nyhets- og markedsføringsverdi, skal dette også være sentralt i en kommunal merkevarestrategi.

Delmål:

- 1. Landbruket i Lund skal være variert og mangfoldig. Areal registrert brukt til frukt, bær og grønt skal økes fra 1 daa til minst 200 daa, uten at det går på bekostning av eksisterende produksjoner per 2017.*
- 2. Det skal utvikles minimum 20 lokalt foredlede og produserte mat- og drikkevareprodukt med utgangspunkt i lokale råvarer. Minst 40% bør være annet enn kjøttvarer.*
- 3. Det skal etableres minst 10 nye arbeidsplasser ifm foredling, omsetning og servering av lokalprodusert mat.*
- 4. Lokalmataktører og -interessenter skal ha lokal tilgang på pådrivere, kompetanse og bistand til produktutvikling, markedsføring og salg, slik at barrierer for oppstart senkes til et minimum, og sannsynligheten øker for lønnsom drift og positive ringvirkninger for lokalsamfunnet forøvrig.*
- 5. Det skal finnes lokale omsetningsledd for lokalprodusert mat utenom dagligvarekjedene, for eksempel i form av butikk, andelslandbruk og et Bondens Marked i lokal skala.*
- 6. Innen 2025 skal det omsettes for minst 20 mill. kroner årlig innen lokal mat og andre næringer med utspring i landbruk, i tillegg til omsetningen som sluses gjennom tradisjonelle omsetningsledd.*
- 7. Lund skal være ledende i Dalane og Lister på økologisk landbruk, og være i forkant av den nasjonale utviklingen. I 10-årsperioden skal andelen økologisk landbruk i Lund økes til minst 10% (regjeringen har hatt et mål om 15% innen 2020).*
- 8. Lund skal bli det foretrukne handelsstedet for helgehandel for helge- og hytteturister. Moi ligger ideelt plassert midtveis for trafikken mellom Nord-Jæren og Sørlandet. Per 2017 øker trafikken med ca. 1600 personbiler fredag og søndag. Minst 10% av disse skal legge igjen penger og handle lokalprodusert mat hver helg.*

TILTAK

	Tiltak	Ansvar	Når	Kostnad
1	Stille krav om lokalproduserte råvarer ved gaveinnkjøp eller catering/servering ved arrangementer der kommunen eller Lund Næringsutvikling er bestiller.	Rådmannens stab.	2019 (20% andel av omsetning) 2022 (40% andel)	0
2	Stille krav om økologisk andel ved gaveinnkjøp eller catering/servering ved arrangementer der kommunen eller Lund Næringsutvikling er bestiller.	Rådmannens stab.	2018- (15% andel av omsetning) 2023- (25%)	0
3	Gjennomføre prosjekt for å stimulere til andelsjordbruk og kolonihager.	PNM	2018-	0
4	Drive eller organisere aktiv og oppsøkende hjelp til aktører i eller utenfor landbruket som ønsker å utforske muligheter for foredling av lokale råvarer.	Lund NU	2018-	
5	Gjennomføre forprosjekt for å utarbeide forretningsidè, forretningsplaner, skaffe etableringstilskudd og startkapital, kompetanse og initielle aktører som andelseiere - se pkt 6	Lund NU	2018-2019	200 000
6	Utvikle og etablere en lokal samvirkeorganisasjon som samordner etablerte og potensielle lokalmataktører med øvrig næringsliv, og yter <i>faglig og praktisk bistand til produktutvikling, markedsføring og omsetning/salg.</i>	Lund kommune, Bondelaget, Lund NU	2018	

HANDEL OG SERVICE

STATUS

I Lund er det ca. 90 årsverk innen handel og service, noe som utgjør 6,5 prosent av de sysselsatte i kommunen. Dette er ekstremt lavt i forhold til sammenlignbare kommuner. I Bjerkreim er andelen 9,5 prosent, Gjesdal 24 prosent og Kvinesdal 13 prosent. Det er innlysende at det er en unormal stor handelslekkasje til omkringliggende tettsteder og bysentra. Hvorfor det er blitt slik, er derimot mer uklart.

Det virker som Lund utnytter dårlig den muligheten gjennomgangstrafikken gir. Det bør også være et tankekors at Kvinesdal, som i realiteten ikke har gjennomfartsåren E39 gjennom kommunen, likevel har en sysselsettingsandel på 13 prosent innen handel og service.

Vi har per i dag ikke nok kunnskap om disse forholdene til å konkludere på årsaker og nødvendige tiltak. For å få slik kunnskap må det i første omgang gjennomføres en handelsanalyse av området. **Dette ligger allerede inne i planen og budsjettet for sentrumsgruppen. Når analysen er gjort vil tiltakene springe ut fra denne. Dette vil høyst sannsynlig være klart til neste års budsjettprosess høsten 2018.**

FORELØPIGE MÅL OG TILTAK FOR HANDEL OG SERVICE

MÅL

1. Sysselsettingen innen handel og service skal opp til minimum 10 prosent. Dette utgjør ca. 50 nye årsverk.

TILTAK

	Tiltak	Ansvar	Når	Kostnad
1	Gjennomføre handelsanalyse for å dokumentere handelslekkasjer samt synliggjøre potensialet for handel og service i Lund	Lund kommune/ Pilotgruppen	2017/2018	Allerede budsjettert
2	Utrede muligheter og konsekvenser ved etablering av servicefunksjoner langs fremtidig E39	Lund kommune/ Lund NU	2018/når trasévalget er klart	200 000
3	Innkjøp av varer og tjenester i kommunal drift skal så langt mulig skje hos lokale aktører.	Etatsledere, rådmannens stab.	2018 -	0

BIDRAGSYTERE

Disse har bidratt til planen:

REISELIV

- *Hilde Fløtre (leder)*
- *Maj Britt Støre*
- *Per Christoffer Salvesen*
- *Asbjørn Tjellesvik (også skogbruk)*

INDUSTRI

- *Per Varhaug (leder)*
- *Helge Hamre*
- *Ken Nystøl*
- *Magne Skoland*

LANDBRUK

- *Kjell Andreas Heskestad (leder)*
- *Olav Magne Tonstad*
- *Anders Mydland (også visjon, identitet og utforming/kvalitetsarbeid)*

Moi, 24. november 2017

Jan Ove Øksendal

Næringssjef